

Istota interdyscyplinarnego wsparcia w procesie usamodzielnienia i aktywizacji zawodowej młodzieży

w kontekście projektu systemowego
„Człowiek inwestycją w społeczeństwo”

realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

Droga do samodzielności, z pomocą można ją pokonać

Cele i zadania pomocy społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, będąc instytucją polityki społecznej państwa swoje statutowe zadania realizuje w oparciu przede wszystkim o ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009r. Nr 175, poz. 1362).

Ustawa określa cele, zadania pomocy społecznej jako:

- *„umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby, możliwości i uprawnienia”*
- *„wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach godności człowieka”*
- *„podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem”*

Adresaci działań pomocowych

Adresaci działań pomocowych:

To najogólniej rzecz ujmując **osoby i rodziny**, które z różnych przyczyn znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Katalog powodów tej trudnej sytuacji życiowej zawiera się w **art. 7** ustawy:

- Ubóstwo,
- Sieroctwo,
- Bezdomność,
- bezrobocie,
- Niepełnosprawność, długotrwała choroba,
- Przemoc w rodzinie,
- Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze

Młodzież w systemie pomocy społecznej

Mówiąc o **młodzieży** w systemie pomocy społecznej mam w szczególności na myśli **usamodzielniających się** wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Kim jest usamodzielniający się wychowanek ? Najkrótsza charakterystyka jest następująca:

Jest to osoba, która:

- ma 18 – 25 lat,
- osiągnęła pełnoletność w opiece zastępczej rodzinnej, bądź instytucjonalnej,
- w opiece zastępczej przebywała na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego, nie krócej niż 1 rok,
- ma niewielką lub niewystarczającą wiedzę o otaczającym go świecie,
- nie potrafi uporać się ze sprawami „życia codziennego”,
- ma problemy z samodzielnym podejmowaniem decyzji,

Proces usamodzielniania – skala zjawiska

W 2008 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie obejmował wsparciem w procesie usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem łącznie **480 osób**

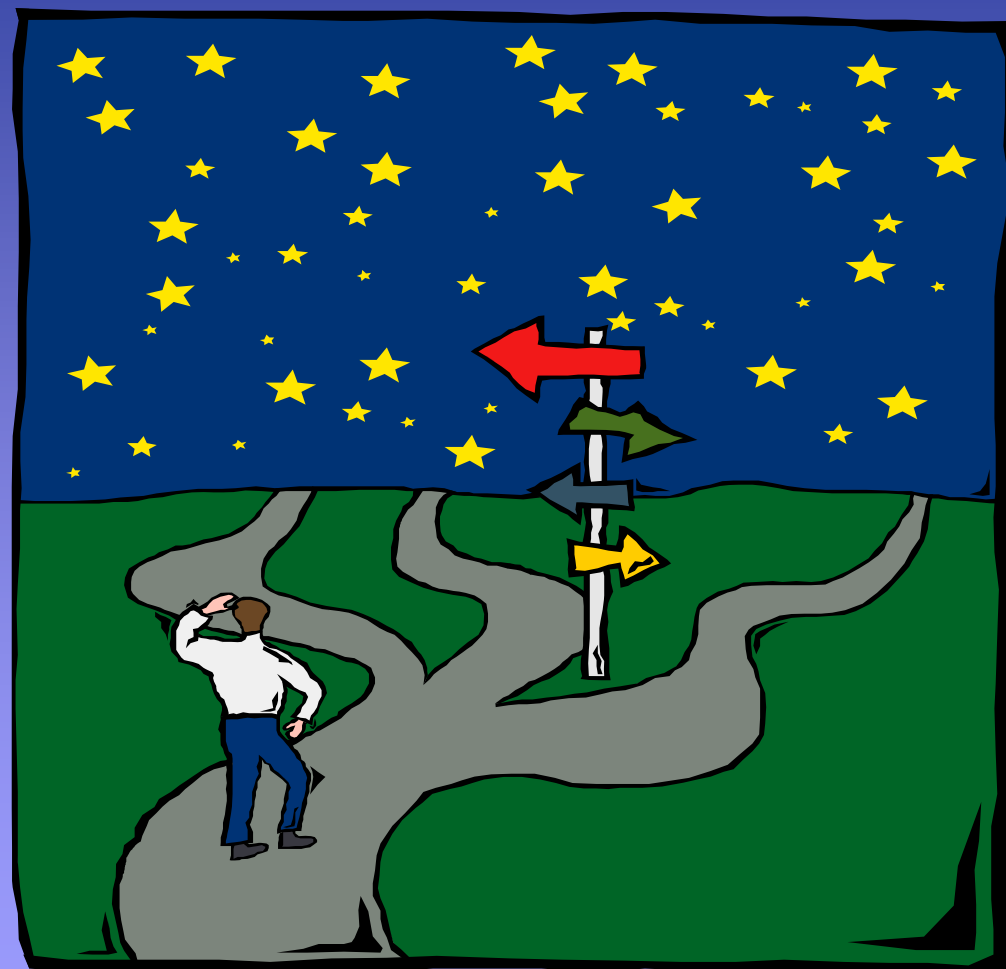
307 osób to wychowankowie rodzin zastępczych,

121 osób to wychowankowie całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego,

31 osób to wychowankowie młodzieżowych ośrodków szkolno – wychowawczych

21 osoby to wychowankowie zakładów poprawczych

Usamodzielniający się młody człowiek, stojąc na początku „dorosłości” przypomina wędrowca na rozstaju dróg, którą z nich ma wybrać ?

Czy ktoś mi pomoże, czyli proces usamodzielnienia

Strony w procesie usamodzielnienia;

- wychowanek,
- opiekun usamodzielnienia
- oraz pracownik powiatowego centrum pomocy rodzinie

Cechy charakterystyczne procesu usamodzielnienia:

- jak każdy proces – **trwa w czasie** (*optymalnie – 7 lat*)
- przebiega **etapami** (*wszystkiego jednocześnie nie da się zrobić*),
- ma określone **cele** i **zadania**/działania do realizacji,
- oferuje pomoc określoną w ustawie o pomocy społecznej i przepisach wykonawczych do niej, **ale pod pewnymi warunkami**,

Proces usamodzielniania – tryb administracyjny

Etapy procesu usamodzielnienia (tryb administracyjny), inaczej: jak uzyskać pomoc

1. Złożenie wniosku (*i wielu, jak to w postępowaniu administracyjnym dokumentów*)
2. Wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia
3. Opracowanie indywidualnego programu usamodzielnienia
4. Pomoc w usamodzielnieniu
5. Ustalenie w drodze wywiadu środowiskowego sytuacji życiowej osoby usamodzielnianej
6. Wydanie decyzji administracyjnej przyznającej pomoc zgodnie z ustawą o pomocy społecznej

Zadania realizowane w ramach indywidualnego programu usamodzielnienia

Zadania realizowane w ramach i p u, są jednocześnie obszarami wsparcia wychowanka w procesie jego usamodzielniania i integracji ze środowiskiem.

Są nimi:

1. Współdziałanie i wspieranie osoby usamodzielniającej się w kontaktach z rodziną i środowiskiem,
2. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia zgodnego z możliwościami i aspiracjami osoby usamodzielnianej,
3. Pomoc w uzyskaniu kwalifikacji zawodowych,
4. Pomoc w ustaleniu uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego
5. Osiedlenie się osoby usamodzielnianej w powiecie innym, niż miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w placówce/rodzinie zastępczej,
6. Pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
7. Pomocy w podjęciu zatrudnienia,
8. Pomocy w uzyskaniu przysługujących świadczeń

FORMY POMOCY

Edukacja, czyli pójdź dziecię ja Cię uczyć każę

Formy pomocy w ramach usamodzielnienia

- Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki - w wysokości **494,10 zł** miesięcznie

pod warunkiem:

- kontynuacji nauki,
- posiadania dochodu własnego w wysokości nieprzekraczającej 200% kryterium dochodowego ustalonego zgodnie z art. 8 ustawy o pomocy społecznej,
- Przebywania w opiece zastępczej co najmniej 1 rok przed osiągnięciem pełnoletności, na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego,

Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej

Wartość pomocy odpowiada kwocie nie wyższej niż
4 941,10 zł

Wysokość pomocy uzależniona jest od m.in. od okresu przebywania w opiece zastępczej, stanu zdrowia

Na co jest udzielana:

- Zakup materiałów niezbędnych do przeprowadzenia remontu,
- Wyposażenie mieszkania,
- Pomoce naukowe,
- Niezbędne urządzenia domowe,
- Sprzęt rehabilitacyjny

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie

Waha się od **1647 zł** do **6588 zł**

Przyznawana jest generalnie po zakończeniu nauki, ale w uzasadnionych przypadkach, można wypłacić ją wcześniej

Warunkiem otrzymania tej formy wsparcia jest realizacja indywidualnego programu usamodzielnienia

Na co powinna być przeznaczona:

- Polepszenie warunków mieszkaniowych,
- Podniesienie kwalifikacji zawodowych,
- Stworzenie warunków do działalności zarobkowej,
- Pokrycie wydatków związanych z nauką,

Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych

Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych polegająca na:

- Przygotowaniu wniosku o przyznanie mieszkania z zasobów mieszkaniowych Gminy Lublin,
- Pomocy w poszukiwaniu stancji,
- Pomocy w uzyskaniu miejsca w bursie, internacie,
- Pomocy w ponoszeniu wydatków związanych z wynajmowaniem pokoju,
- Skompletowaniu dokumentacji niezbędnej do ubieganie się o pobyt w mieszkaniu chronionym oraz
- Przyznanie pobytu w takim mieszkaniu (do 3 lat)

Mieszkania chronione, dach nad głową dla tych, którzy go potrzebują

Mieszkanie chronione

Pomoc niepieniężna

To przede wszystkim:

Praca socjalna definiowana jako - działania realizowane przez pracownika socjalnego mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych, oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi

Integracja społeczna

Rozumiana jako:

włączenie się osoby w jej środowisko poprzez aktywną rolę w danej społeczności, jak również otwarcie się osób tworzących społeczność na daną osobę.

Wyraża się umiejętnością nawiązywania i podtrzymywania bliskości w relacjach międzyludzkich, w rodzinie i w szerszej społeczności oraz twórczym uczestnictwem w życiu

Interdyscyplinarność w procesie usamodzielnienia

Wielość zadań do realizacji przesądza jednocześnie o istnieniu potrzeby udzielania wsparcia w wielu obszarach i sferach życia osoby usamodzielniającej się.

Ta wieloobszarowość, wielowymiarowość specyfika oferowanej pomocy - świadczy o interdyscyplinarnym charakterze procesu usamodzielnienia i warunkuje konieczność odwołania się do: wiedzy, umiejętności, doświadczenia i kwalifikacji wielu specjalistów.

Nikt z nas nie jest, bo być nie może jednocześnie dobrym prawnikiem, pedagogiem, psychologiem, korepetytorem matematyki czy j. niemieckiego.

A ogrom pracy – przytłacza nie tylko „młodych”, ale i realizatorów, czyli projekt systemowy

Młodzież w projekcie systemowym

- W 2008 roku w projekcie systemowym uczestniczyło 52 usamodzielniających się wychowanków
- W tegorocznej edycji projektu udział zadeklarowało 45 osób (uczestniczyło 48)

Indywidualny program usamodzielnienia w projekcie systemowym

Indywidualny Program Usamodzielnienia

1. Zasiłki i pomoc w naturze;
2. Praca socjalna;
3. Prace społecznie użyteczne;
4. Instrumenty aktywnej integracji;
5. Inne działania o charakterze środowiskowym;

Instrumenty aktywnej integracji

- Instrumenty aktywnej integracji mają na celu powrót osób zagrożonych wykluczeniem/wykluczonych społecznie do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej poprzez:
 1. Przywrócenie zdolności do zatrudnienia;
 2. Możliwość zatrudnienia;
 3. Uzyskanie wsparcia dochodowego;
 4. Wyeliminowanie przeszkód w dostępie do praw i usług społecznych;

Instrumenty aktywizacji zawodowej

1. Uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej – sfinansowanie w uzgodnionej wysokości kosztów pobytu osoby skierowanej poza świadczeniem integracyjnym – finansowane ze środków Funduszu Pracy;
2. Uczestnictwo w zajęciach Klubu Integracji Społecznej – sfinansowanie kosztów pobytu uczestnictwa lub kosztów funkcjonowania KIS w wysokości proporcjonalnej do ilości osób skierowanych

Instrumenty aktywizacji edukacyjnej

1. Skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych – na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub **policealnym**;
2. Skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach kształcenia ustawicznego mających na celu uzyskanie zawodu lub przygotowania zawodowego. W przypadku osoby bezrobotnej – **po konsultacji z PUP**;
3. Skierowanie i sfinansowanie zajęć w celu podniesienia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym LUB zdobywaniu nowych, zdobywaniu nowych kompetencji lub umiejętności zawodowych umożliwiających aktywizację zawodową; **konsultacja z PUP**

Instrumenty aktywizacji edukacyjnej

4. Organizacja i sfinansowanie usług wspierających aktywizację edukacyjną np. brokera edukacyjnego,
5. Sfinansowanie części kosztów nauki na poziomie wyższym dla osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze lub inne formy opieki zastępczej

Instrumenty aktywizacji zdrowotnej

SKIEROWANIE I SFINANSOWANIE:

- Badań profilaktycznych lub specjalistycznych w związku z możliwością podjęcia zatrudnienia;
- Terapii psychologicznej, rodzinnej, psychospołecznej;
- Programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego;
- Programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Instrumenty aktywizacji społecznej

1. Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym mieszkaniu chronionym;
2. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia;
3. Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej;

ORGANIZACJA I FINANSOWANIE:

1. Uczestnictwo w grupach i klubach samopomocowych;
2. Trening kompetencji i umiejętności społecznych;
3. Poradnictwo specjalistyczne, w tym informacja o prawach i uprawnieniach służąca przywróceniu samodzielności życiowej/powrotu na rynek pracy;
4. Poradnictwo i wsparcie indywidualne i grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych umożliwiających powrót do: życia społecznego/na rynek pracy i aktywizację zawodową ;

Wsparcie towarzyszące

Realizując w oparciu o instrumenty aktywnej integracji indywidualny program usamodzielnienia można sfinansować:

1. Koszt opieki nad dzieckiem lub osobą zależną (na czas realizacji zajęć);
2. Koszt pobytu dziecka w: świetlicach, klubach, zorganizowanych formach wypoczynku letniego dzieci i młodzieży (kolonie, obozy);
3. koszty ubezpieczenia zdrowotnego
4. Koszty dojazdów
5. Koszty wyżywienia
6. Koszty ubezpieczenia zdrowotnego zgodnie z przepisami ustawy o promocji zatrudnienia

Co jeszcze można

Z dotacji można sfinansować:

1. Pomoc w formie rzeczowej na zagospodarowanie;
2. Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym mieszkanie chronione (internat, bursa, akademik);
3. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia – a więc stosowane w tym celu instrumenty aktywnej integracji z grupy 4 podstawowych ;

Jak pracować z usamodzielniającymi się wychowankami - 1

Ocena sytuacji życiowej osoby usamodzielnianej wraz z określeniem:

- Przyczyn trudnej sytuacji życiowej,
- Możliwości osoby usamodzielnianej pozwalających na rozwiązanie trudnej sytuacji życiowej,
- Ograniczeń osoby usamodzielnianej i barier w środowisku powodujących utrudnienia w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej

Jak pracować z usamodzielniającymi się wychowankami - 2

- Przed przystąpieniem do ustaleń dotyczących działań w IPU niezwykle ważne jest podjęcie działań mających na celu zdiagnozowanie sytuacji życiowej osoby usamodzielnianej.
- Trafna diagnoza problemów/ trudności, ale także zasobów i możliwości osoby usamodzielnianej – jest podstawą do sformułowania celu głównego i celów szczegółowych oraz pozwoli na zaplanowanie działań przy wykorzystaniu instrumentów aktywnej integracji, które pozwolą na osiągnięcie zakładanych rezultatów;
- Ważne jest też ustalenie harmonogramu realizacji poszczególnych etapów IPU;
- Niezbędne jest jasne i przejrzyste sformułowanie **WARUNKÓW UCZESTNICTWA** w projekcie systemowym
Określenie **KONSEKWENCJI** w przypadku braku realizacji ipu

I uświadomienie, że:

„na luzie nie można żyć bez końca”

Jak pracować z usamodzielniającymi się wychowankami - 3

1. Dokonywać ustaleń dotyczących instrumentów aktywnej integracji wspólnie z usamodzielnianym wychowankiem i opiekunem usamodzielnienia;
2. Uwzględniać nie tylko aspiracje ale także możliwości i predyspozycje osoby usamodzielnianej;
3. Potwierdzić je stosując instrument aktywizacji zdrowotnej - badania profilaktyczne;
4. Potwierdzić predyspozycje i możliwości zawodowe stosując instrument aktywizacji zawodowej – trener pracy, doradca zawodowy;

Jak pracować z usamodzielniającymi się wychowankami - 4

5. Skierowanie i sfinansowanie działań z grupy instrumentów edukacyjnych - szkoleń, kursów – poprzedzić rozeznaniem możliwości zatrudnienia na rynku pracy;
6. Uwzględniając potrzeby – w optymalnym stopniu stosować instrumenty aktywizacji społecznej, które warunkują integrację ze środowiskiem, pełnienie ról społecznych, relacje interpersonalne, otrzymywanie, ale też dawanie wsparcia.

„.....będę miał wokół siebie życzliwych ludzi...”

- Co udało się zrealizować

W ramach realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, wykorzystaliśmy m.in. następujące **instrumenty aktywnej integracji:**

Instrumenty aktywizacji zawodowej:

a) usługi wspierające aktywizację zawodową - organizacja i finansowanie usług wspierających w tym: trenera pracy, doradcy zawodowego indywidualne poradnictwo zawodowe, trening pracy;

Instrumenty aktywizacji edukacyjnej:

a) skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia ogólnego na poziomie podstawowym, gimnazjalnym lub ponadgimnazjalnym lub policealnym
np. opłata czesnego;

b) skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach kształcenia ustawicznego mających na celu uzyskanie zawodu lub przygotowania zawodowego np. kursy czeladnicze na uprawnienia w zawodzie: fryzjer, kucharz, technolog robót wykończeniowych w budownictwie, a nawet pletwonurka;

c) skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji i umiejętności zawodowych umożliwiających aktywizację zawodową kursy:

Komputerowe: podstawy obsługi komputera, zaawansowana obsługa komputera, grafika komputerowa;

Języka angielskiego – różne poziomy zaawansowania;

Prawa jazdy - Kat. B, C, C+E, D, na instruktora prawa jazdy;

Inne - Spawacza, Ochrony osób i mienia, Kosmetyczny, ABC przedsiębiorczości, Księgowość, kadry i płace, Florysta, Pracownik administracyjno-biurowy;

Instrumenty aktywizacji zdrowotnej:

a) skierowanie i sfinansowanie badań profilaktycznych lub specjalistycznych w związku z możliwością podjęcia zatrudnienia – badania przydatności do zawodu;

b) skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodzin lub osób – indywidualna terapia psychologiczna;

Instrumenty aktywizacji społecznej:

a) organizacja i finansowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych, w tym kosztów zatrudnienia i działania osoby prowadzącej klub lub grupę – trening umiejętności – Trening Kompetencji i Umiejętności Społecznych

Sfinansowane zostały również koszty opieki nad dzieckiem lub osobą zależną (na czas realizacji zajęć), poniesione przez osobę będącą uczestnikiem zajęć;

I o czym jeszcze nie zapomnieliśmy

1. Utrzymywać **systematyczny kontakt** z osobą usamodzielnianą i opiekunem usamodzielnienia;
2. Na bieżąco **monitorować** proces realizacji IPU;
3. **Kontaktować się** z instytucjami szkoleniowymi i osobami realizującymi zaplanowane działania np.. doradcą zawodowym, psychologiem, terapeutą, opiekunem;
4. **Motywować** do odpowiedzialnego realizowania IPU
5. **Egzekwować** zobowiązania
6. **WSPIERAĆ W SYTUACJACH TRUDNYCH;**

Dziękując za uwagę dedykuję wszystkim
Państwu sentencję Seneki:

„Per aspera ad astra – przez trudy do gwiazd” *Seneka*

